

Değerlerin kaybolmasında sosyal medya etkisi ve değerler eğitiminden beklentiler, öğrenci-öğretmen-veli görüşlerinin karşılaştırılması (Mersin İli Örneği)

Hayriye Cangüven^{*1}, Halil Dünder Cangüven², Ahu Erpehlivan Baya³, Özcan Demirkol¹, İsmail Bahadır Çetin⁴

¹Mersinli Ahmet İlkokulu, Mersin, Türkiye, dkab44@hotmail.com, ozcan81demirkol@gmail.com

²Hadiye Kuradacı Bilim ve Sanat Merkezi, Mersin, Türkiye, h.d.canguven@gmail.com

³Lütfiye Benli İlkokulu, Mersin, Türkiye, ahuerpehlivan@hotmail.com

⁴Kelahmet İlkokulu, Mersin, Türkiye, bahadir033@gmail.com

Kaynak Göster:

Cangüven, H., Cangüven, H. D., Baya, A. E., Demirkol, Ö. & Çetin, İ. B. (2023). Değerlerin kaybolmasında sosyal medya etkisi ve değerler eğitiminden beklentiler, öğrenci-öğretmen-veli görüşlerinin karşılaştırılması (Mersin İli Örneği). İçel Dergisi, 3 (1), 1-13

Anahtar Kelimeler

Değerler
Öğrenci-öğretmen-aile
Sanal ortam

Araştırma Makalesi

Geliş: 02.02.2023
Revize:15.03.2023
Kabul: 25.03.2023
Basım: 30.03.2023

Öz

Çalışmada değerlerin kaybolmasında sosyal medya etkisine öğrenci-öğretmen ve velilerin değerler eğitiminden beklentileri hakkındaki görüşleri karşılaştırılacaktır. Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden görüş belirleme tekniği ve betimsel analiz yöntemi benimsenmiştir. Katılımcılar seçkisiz örnekleme türlerinden, rastgele örneklem yoluyla belirlenmiştir. Çalışmaya 144 öğrenci, 49 öğretmen, 120 veli katılmıştır. Alan uzmanlarından görüş alınarak yapılandırılmış görüş belirleme formu oluşturulmuştur. Formda demografik özellikler, değerler eğitimi bilgi düzeyi, değerlerin kaybolmasındaki sebepler, sanallık ile kaybolan değerler, eğitim kurumlarında öne çıkması gereken değerler, eğitim kurumlarının değerlerin bireylere aktarılmasında görevinin ne olduğu ve sıralamada eğitim kurumlarının öncelik sırasının belirlenmesine yönelik sorular sorulmuştur. Sonuçlarda cinsiyet faktörü öğretmen grubunda etken olmamış, öğrenci ve veli grubunda etken olmuştur. Değerlerin kaybolması konusunda katılımcılar sanallığı sebep olarak göstermişlerdir. Küreselleşme ve kişisel sebepler değerlerin zayıflamasında ya da kaybolmasında etken olarak görülmemiştir. Kaybolduğuna inanılan ve eğitim kurumlarının verilmesi gerektiğine inanılan değerler saygı, dürüstlük ve sorumluluk şeklinde değerlendirilmiştir. Katılımcılar değerlerin bireylere aktarılmasında ilk önceliğin ailede, sonra okullarda ve en son olarak toplumda olması gerektiğini belirtmişlerdir. Araştırmada kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre daha fazla değerler eğitimi bilgisine sahip olduğu, hiç bilgi sahibi olmayan erkek öğrenci sayısının kız öğrenci sayısından daha fazla olduğu görülmüştür. Öğretmen grubunun öğrenci ve veli gruplarına göre daha üst derecede değerler eğitimi bilgisine sahip oldukları belirlenmiştir.

The effect of social media in the loss of values and the expectations from values education, comparison of student-teacher-parent views (Mersin Province Example)

Keywords

Values
Student-teacher-family
Virtual environment

Research Article

Received: 02.02.2023
Revised: 15.03.2023
Accepted: 25.03.2023
Online: 30.03.2023

Abstract

In the study, the views of students, teachers and parents about the expectations of values education will be compared to the effect of social media in the loss of values. Opinion determination technique and descriptive analysis method, which are among the qualitative research methods, were adopted in the research. Participants were determined by random sampling, one of the random sampling types. 144 students, 49 teachers and 120 parents participated in the study. A structured opinion determination form was created by taking the opinions of field experts. In the form, questions were asked about demographic characteristics, the level of knowledge of values education, the reasons for the disappearance of values, the values that disappear with virtuality, the values that should come to the fore in educational institutions, what is the role of educational institutions in transferring values to individuals and determining the priority order of educational institutions in the ranking. In the results, the gender factor was not a factor in the teacher group, but was a factor in the student and parent groups. The participants cited virtuality as the reason for the loss of values. Globalization and personal reasons were not seen as factors in the weakening or disappearance of values. Values believed to be lost and believed to be given by educational institutions were evaluated as respect, honesty and responsibility. Participants stated that the first priority in transferring values to individuals should be in the family, then in the schools, and finally in the society. In the study, it was seen that female students had more knowledge of values education than male students, and the number of male students who had no knowledge was higher than the number of female students. It has been determined that the teacher group has a higher level of values education knowledge than the student and parent groups.

1. Giriş

Toplumları ayakta tutan en güçlü bağ, köklerini tarihlerinden aldıkları değerlerdir. Toplumsal bunalımların etkili çıkış yolu bireylere değerlerin kazandırılmasıdır [1], toplumu bir arada tutan ve bireyleri ortak noktalarda buluşturan, bireylerin birbiri ile olan ilişkilerini düzenleyen temel taşlarıdır [2]. Toplumların değişim ve gelişimin en hızlı olduğu dönem 21.yüzyıldır [3]. Küreleşmeyle beraber bireylerin ulaşması gereken bilgi sayısı da artmıştır. Artan yeni bilgilere ulaşma çabası, kültürden gelen ve fazla kullanılmayan bilgilerin hızlıca yerini yeni genel geçer bilgiye bırakmasıyla sonuçlanmaktadır.

Değer kelime anlamı olarak, bir şeyin önemini belirlemeye yarayan soyut ölçü, bir şeyin değdiği karşılık, kıymet; bir ulusun sahip olduğu sosyal, kültürel, ekonomik ve bilimsel değerlerini kapsayan maddi ve manevi öğelerin bütünü, üstün nitelik, meziyet, kıymet [4]. Değerler yaşantılar yoluyla nesilden nesile aktarılırlar [5] ve yeni gelen her neslin değerleri benimsemesi beklenir. Aydın ve Gürler'e [2] göre değerler eğitiminden kasıt, bireylerin doğuştan getirdiği iyi yönlerin ortaya çıkmasını sağlarken, toplumu yıpratıcı kötü davranışların oluşmasını engellemek ve bireyleri güzel ahlakla donatmaktır. Çengelci, Hancı ve Karaduman [6], insan davranışları, benimsedikleri değerler tarafından yönetilir. Kaymakcan ve Meydan'a [7], göre bireyin sahip olduğu değerler bir bütündür, bu bütünün parçaları birbiri ile örüntülü halleriyle bir sistem oluştururlar ve buna değerler sistemi denir Her bireyin kendi iç dünyasında diğer değerlerden daha üstte tuttuğu ve önemseydiği bir değer vardır. Birey bu değeri hayatının merkezine koyar ve referans kabul eder, sorularının cevaplarını bu yoldan bulur. 2005-2006 yıllarında yapılan program değişikliği, değerler eğitimi ve din eğitimi ilişkisini daha da görünür hale getirmiştir [8].

Gelişen teknoloji ile beraber toplumsal bunalımlar baş göstermiştir. Bu durumun en önemli nedeni toplumu oluşturan bireylerin kazanması gerektiğine inanılan değerleri kazanmamasıdır [9]. Gelişen teknoloji kendisiyle beraber birçok olguyu da sanallığa doğru sürüklemeye başlamıştır. Teknolojinin ilk yayılım gösterdiği alan medya olarak gösterilebilir. Medyanın ilk ve en önemli rolü haberleşme ve iletişim üzerinedir [10]. Bununla beraber medyanın, kültürleri yayma, toplumsallaştırma, bütünleştirme, bir araya getirme, ortak paydada toplama ve kamuoyu oluşturma gibi görevleri de vardır [11].

Sosyal medya, birçok değer zamanla zayıflamasına ve birçoğunun da kaybolmaya yüz tutmasına sebep olmuştur [11-13]. Sosyal medyanın, çocuklar üzerindeki en önemli etkileri iki bölümden oluşur; birincisi aşırı bağımlılık ve bazı değerlerin göz ardı edilmesi, ikincisi yapılan paylaşımlardır [11]. Birçok birey fedakârlık olarak gördüğü sosyal medya üzerinden yaptığı paylaşım yapma hareketini, günlük hayatta bir kalem veya silgi için gerçekleştirilmemektedir.

Çağımızın gereği olarak ulaşılabilirliğin artması ve giderek yaygınlaşmasından dolayı medya daha sosyal bir hal almıştır ve bundan mütevellit sosyal medya kavramı oluşmuştur [11]. Sosyal medya web tabanlıdır ve profil oluşturma, görüntülü ve sesli sohbet, paylaşma ve oyunlar oynama gibi imkanlar taşır [14]. Sosyal medya ilk olarak gençler tarafından kullanılsa da daha sonra geniş bir yaş grubu tarafından benimsenmiştir [15]. Sosyal medya ile diğer kültürleri tanıma ve anlama imkânı buluruz [16]. Ancak bazı bireyler sosyal medyada çok fazla zaman geçirmeye başlamış ve sosyal medyasız bir hayat olmayacağını düşüncesine kapılmışlardır [14,17]. Bu bağımlılık düzeyine ulaşan sosyal medya alışkanlığı bireyler üzerinde birçok olumlu ya da olumsuz etkiler meydana getirmeye başlamıştır [18]. Özellikle pandemi sürecinde kapalı kalan bireyler sanal ortama yönelmişlerdir [19].

Bir değer toplum tarafından ne kadar önemseniyorsa bireyde de o kadar büyük etkiler oluşturmaktadır. Bundan dolayı yeni gelen neslin toplum, aile ve değerler eğitimini verecek kurumun hangi değerler üzerinde daha çok durduğunu fark etmesi ve özümsemesi gerekmektedir. Bu bağlamda değerlerin önem derecelerinin belirlenmesi ve yordanması gerekmektedir [20]. Bazen bireyler sosyal medyanın hayatın içinde bu kadar yer almasının kendine ve diğer insanlara etkilerini gözlemleseler de buna engel olmamakta ve bunu bir sorun olarak görmedikleri için çözüm de aramamaktadırlar. Böylelikle zaman içinde aktarılması gereken değerler aktarılamamakta ve kaybolmaktadır.

Okulların temel görevleri arasında toplumun geleceğini oluşturan bireylere gerekli ve ihtiyaç duyulan değerler donatısını sağlamak [21] ve değerlerin aktarılmasını sağlayacak eğitim ortamını temin etmektir [3,6,22]. Okullar bir eğitim ve öğretim kurumudur ancak, tüm beklentileri okullara bağlamak doğru bir düşünce değildir. Değerler eğitiminin en sağlıklı şekilde, okul-aile-sosyal çevre uyumuyla verileceği yapılan araştırmalarda önemle üzerinde durulan bir konudur [23-27]. Okullarda bilişsel hedefler yanında vatanseverlik, saygı, dürüstlük ve adalet gibi duyuşsal hedefler de vardır [22]. Toplumdaki bireylere, temel değerlerden olan, adalet, saygı, sevgi ve güvenilirlik duyuşsal kazanımların öğretilmesi elzemdir [22]. Bazı bireyin aile ortamında birçok değeri kazanmaması da göz önünde bulundurulduğunda okulların değerler eğitimi konusundaki görevi daha çok artmaktadır [28]. Aydın [29] bireylerin önemli problemlerini, benimsedikleri değerleri dikkate almadan anlamak, değerlendirmek ve yorumlamak zordur.

Alan yazın çalışmaları değerler eğitimi konusunda katılımcı görüşlerinin alınması ve sanal ortam etkisi olmak üzere iki kategoride değerlendirilmiştir.

Şahin ve Katılmış [3], yaptıkları çalışmada, öğretmen adaylarının değerler eğitimi bakımından öz yeterliliklerini belirlemeye çalışmışlar ve adayların öz-yeterliliklerinin oldukça yüksek düzeyde olduğunu belirtmişlerdir. Er-Türküresin, Başer ve Yapıcı [20], ortaokul öğrencilerinin dayanışmaya karşı olumlu

tutumlarının olduğunu belirtmişlerdir. Deveci ve Selanik Ay [9] ilköğretim öğrencilerinin günlük yaşamında yer alan değerleri, Samancı [30], öğrencilerin sosyal ilişkilerinde önem verdikleri değerleri ve beklentilerini araştırmışlardır. Uzunöz, Aktepe ve Köybaşı [31], örnek olay yöntemiyle öğrencilerdeki dürüstlük değeri durumunu belirlemeye çalışmışlardır. Örnek olayda çözüm üretme konusunda zorlansalar da duygudaşlık kurarak öğrenciler, karşılaştıkları olayda dürüst davranılması gerektiğini belirtmişlerdir.

Kaymakcan ve Meydan [7], yaptıkları çalışmada öğretmenlerin değerler eğitimi konusunda kendilerini yüksek oranda sorumlu hissettiklerini, çevre koşullarının değerler eğitimi olumsuz etkileyebileceğini, değerlerin aktarılmasında bilgi aktarılmasına verilen önem kadar önem verilmediğini, sosyal medyanın olumsuz etkilediğini, birçok okulda personeller arası iş birliğinin sağlanmadığını, toplumdaki bireyselliğin öne plana çıkarılmasının değerler eğitimi olumsuz etkilediğini belirtmişlerdir. Cinsiyet, kıdem gibi faktörlerin gözetilerek öğretmen görüşlerinin belirlenmeye çalışıldığı araştırmalara Yılmaz [32], Dönmez ve Cömert [33], Aktepe ve Yel'in [34], çalışmaları alan yazında bulunmaktadır. Akbaş [35], branş öğretmenlerinin değerleri anlatırken ders esnasında kullandıkları etkinlikleri incelerken, Baydar [36] sosyal bilgiler müfredatı değerler eğitimi içeriğini araştırmışlardır.

Çengelci, Hancı ve Karaduman'ın [6] değerler eğitimi konusunda öğretmen ve öğrenci görüşlerinin karşılaştırması çalışmaları, literatürdeki en yakın çalışma olarak değerlendirilebilir. Öğretmenlerin okullarda kazandırılmasına inandıkları en temel değerlerin sevgi, saygı, hoşgörü, dayanışma ve sorumluluk olduğunu belirlerken, öğrenciler en çok dürüstlük değeri üzerinde durmuşlardır. Öğretmenler, değerler eğitimi müfredat, okul personeli veli üçgeninde gerçekleşmesi gerektiğini söylemişlerdir. Öğrenciler en çok temizlik ve sınıf düzeni konularında az katılım sağlamışlardır. Ayrıca Turan ve Aktan [37], değerler eğitimi konusunda öğretmen ve öğrenci görüşlerine başvurmuş ve katılımcıların farklı görüşlere sahip olduklarını belirtmişlerdir.

Başlangıçta gençler tarafından tercih edilen sosyal medya zamanla yaygınlaşarak farklı yaş gruplarından bireyler tarafından kullanılır olmuştur [15]. Günümüzde sosyal medyayı yaygın bir şekilde kullanan bireylerin gündelik hayatında yaptığı pek çok şey sosyal medyaya endekli bir hale gelmiştir [30]. Aydın ve Yıldız Ayaydın [11], Sosyal Medyanın Değer Oluşturma Sürecindeki Rolünün Öğrenci Görüşleriyle İncelenmesi adlı çalışmalarında öğrencilerin yardımlaşma ve paylaşım konusunda sanallık boyutunda kaldıklarını, hayvan severlik, vatanseverlik ve kültür paylaşımı yönlerinde olumlu etkilerinin olduğunu belirtmiştir. Kuş [24] aile-medya-sosyal çevre gibi dış faktörlerin değerler üzerine etkisini incelemiştir.

Alan yazında değerler eğitimi ile ilgili öğrenci-öğretmen görüşleri, veli görüşleri, sanal ortam etkisi boyutları genel olarak çalışılmıştır ancak öğrenci-öğretmen-aile üçgeninde, bunun yanında üçgene ek olarak sanallık boyutunun da dâhil edildiği kapsamlı bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu çalışmanın üçlü karşılaştırma ve sanallık alt boyutuyla alan yazına farklı bir bakış açısı getireceği düşünülmektedir.

Bu çalışmanın amacı değerlerin kaybolmasında sosyal medya etkisi ve değerler eğitiminden beklentiler, öğrenci-öğretmen-veli görüşlerinin karşılaştırılması çalışmasıdır. Bu bağlamda katılımcılara; Değerlerimizin kaybolmasında en büyük etken, sanal ortamların etkisi ile kaybettiğimiz değerler, bir eğitim kurumunda(okulda) öne çıkması gereken değerler ve değerler eğitiminin çocuklara aktarılmasında görev öncelik sırası kimlerde olması gerektiği ile ilgili sorulara yanıtlar aranmıştır.

1. Katılımcıların değerler eğitimi bilgi düzeyi durumları nasıldır?
2. Katılımcılara göre değerlerin kaybolmasında en büyük sebepler nelerdir?
3. Katılımcılara göre sanal ortamların etkisi ile kaybedilen en önemli toplumsal değerler hangileridir?
4. Katılımcılara göre bir eğitim kurumunda (okulda) hangi değerlerin diğerlerine göre daha fazla öne çıkması gerektiğini düşünülmektedir?
5. Katılımcılara göre değerler eğitiminin çocuklara aktarılmasında görev öncelik sırası kimlerde olmalıdır?

2. Yöntem

Çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden görüş belirleme tekniği kullanılmıştır. Nitel araştırmalar insanların öykülerini, yaşam tarzlarını, davranışlarını, örgütsel yapılarını ve toplumsal değişimlerini anlamaya yönelik bilgiler edinme çalışmalarıdır [38]. Yapılan bu çalışmada, betimsel analiz yöntemi benimsenmiştir. Betimsel analiz çeşitli veri toplama teknikleri ile edinilen verilerin önceden belirlenen temalara göre özetlenmesi ve yorumlanmasıdır [39].

Katılımcılar seçkisiz örnekleme türlerinden, rastgele örnekleme yoluyla belirlenmiştir. Çalışmaya katılan toplam 144 öğrencinin 52.78% (f=76)'sı kız ve 47.22% (f=68)'si erkeklerden, 49 öğretmenin 53.06% (f=26)'sı kadın ve 44.90% (f=22)'si erkeklerden, 120 velinin 84.17% (f=101)'sı kadın ve 15.83% (f=19)'si erkeklerden oluşmaktadır. Katılımcı öğretmenlerden 2.04% (f=1)'si cinsiyetini belirtmemiştir.

Görüş belirleme formu hazırlanırken, alan yazın taraması sırasında karşılaşılan sorulardan örnekler seçilmiş ve uzman görüşü alınmıştır. Daha sonra farklı branş öğretmenleri ve 1 öğrenci tarafından kontrol edilmiştir. Formun işaretlenme süresi ve işaretlenme kolaylığı test edilmiş, daha sonra yapılandırılmış görüş belirleme formuna son şekli verilmiştir.

Görüş belirleme formunda demografik özellikler, değerler eğitimi bilgi düzeyi, değerlerin kaybolmasındaki sebepler, sanallık ile kaybolan değerler, eğitim kurumlarında öne çıkması gereken değerler ve değerlerin bireylere aktarılmasında görev öncelik sırasının belirlenmesine yönelik sorular sorulmuştur.

3. Bulgular

Katılımcıların görüş belirleme formuna verdikleri cevaplar bu bölümde frekans değerleri ve yüzde oranları şeklinde verilmiştir. Bulgular katılımcı türü ve cinsiyet faktörlerine göre karşılaştırılmıştır. Tablolar detaylı şekilde verilirken grafikler katılımcı türleri bakımından karşılaştırmanın daha belirgin hale getirilmesi için kullanılmıştır. Katılımcı türü ve cinsiyet belirtilmeyen yanıtlar değerlendirmeye dâhil edilmemiştir.

Katılımcılara demografik özelliklerden yaş ve cinsiyet faktörlerini belirtmeleri istenmiştir. Değerler eğitimi konusunda katılımcıların bilgi düzeyleri, eğitim kurumlarından beklentileri, kaybolduğu düşünülen değerlerin belirlenmesi ve değerlerin kaybolmasında en büyük faktör olarak düşünülen kaynağın belirlenmesi için sorular sorulmuştur.

Tablo 1. Katılımcı cinsiyet dağılımı

	Öğrenci		Öğretmen		Veli		
	f	%	f	%	f	%	
Kız	76	52.78%	26	53.06%	101	84.17%	
Erkek	68	47.22%	22	44.90%	19	15.83%	
Belirtmeyen	0	0.00%	1	2.04%	0	0.00%	
Toplam	144	100.00%	49	100.00%	120	100.00%	313

Tablo 1’de katılımcıların cinsiyet dağılımları gösterilmiştir. 144 öğrencinin 52.78% (f=76)’sı kız ve 47.22% (f=68)’si erkeklerden, 49 öğretmenin 53.06% (f=26)’sı kadın ve 44.90% (f=22)’si erkeklerden, 120 velinin 84.17% (f=101)’sı kadın ve 15.83% (f=19)’sı erkeklerden oluşmaktadır. Katılımcı öğretmenlerden 2.04% (f=1)’si cinsiyetini belirtmemiştir. Öğrenci ve öğretmen katılımcılar cinsiyet faktörü açısından birbirine yakın değerlerde katılım sağlarken veli grubunda kadın katılımcılar erkek katılımcılardan daha fazla katılım sağlamışlardır.

Tablo 2. Katılımcıların yaş dağılımı

Cinsiyet	Öğrenci				Öğretmen				Veli				
	Kız		Erkek		Kadın		Erkek		Kadın		Erkek		
Yaş	f	%	f	%	Yaş	f	%	f	%	f	%	f	%
11	21	27.63%	30	44.12%	20-24	0	0.00%	0	0.00%	0	0.00%	0	0.00%
12	25	32.89%	16	23.53%	25-29	1	3.85%	0	0.00%	1	0.99%	0	0.00%
13	14	18.42%	10	14.71%	30-34	3	11.54%	0	0.00%	23	22.77%	1	5.56%
14	12	15.79%	10	14.71%	35-39	3	11.54%	4	18.18%	41	40.59%	7	38.89%
15	3	3.95%	2	2.94%	40-44	9	34.62%	10	45.45%	24	23.76%	5	27.78%
					45-49	6	23.08%	2	9.09%	8	7.92%	4	22.22%
					50-54	1	3.85%	4	18.18%	3	2.97%	1	5.56%
					55-59	2	7.69%	1	4.55%	1	0.99%	0	0.00%
					60 ve üzeri	0	0.00%	1	4.55%	0	0.00%	0	0.00%
Belirtmeyen	1	1.32%	0	0.00%	Belirtmeyen	1	3.85%	0	0.00%	0	0.00%	0	0.00%
Toplam	76	100.00%	68	100.00%	Toplam	26	100.00%	22	100.00%	101	100.00%	18	100.00%

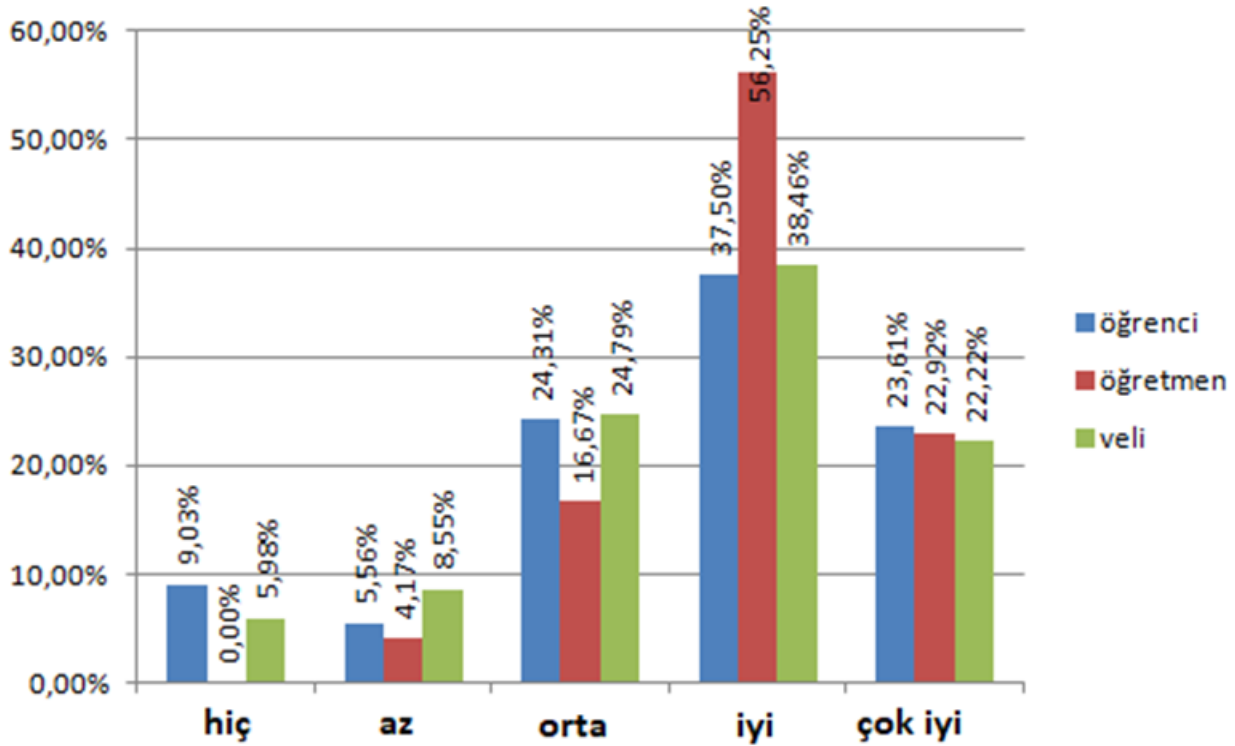
Tablo 2’de katılımcıların yaş dağılımları gösterilmiştir. Öğrenciler 11-15, öğretmen ve veliler ise 20-60 üzeri yaş aralığındadır. Kız öğrencilerde en fazla katılımcı 32.89% (f=25) ile 12 yaşında, en az katılımcı 3.95% (f=3) ile 15 yaşında iken erkek öğrencilerde en fazla katılımcı 44.12% (f=30) ile 11 yaşında, 2.94% (f=2) ile 15 yaşındadır. Kadın öğretmenlerden en fazla katılımcı 34.62% (f=9) ile 40-44 yaş aralığında, en az katılımcı 3.85% (f=1) ile 25-29 ve 50-54 yaş aralıklarında iken erkek öğretmenlerden en fazla katılımcı 45.45% (f=10) ile 40-44 yaş aralığında, en az katılımcı 4.55% (f=1) ile 55-59 ve 60 üzeri yaş aralıklarındadır. Kadın velilerden en fazla katılımcı 40.59% (f=41) ile 35-39 yaş aralığında, en az katılımcı 0.99% (f=1) ile 25-29 ve 55-59 yaş aralıklarında iken erkek

velilerden en fazla katılımcı 38.89% (f=7) ile 35-39 yaş aralığında, en az katılımcı 5.56% (f=1) ile 30-34 ve 50-54 yaş aralıklarındadır.

Tablo 3. Katılımcıların değerler eğitimi bilgi düzeyi karşılaştırması

	Öğrenci		Öğretmen				Veli					
	Kız	Erkek	Kadın		Erkek		Kadın		Erkek			
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%		
Hiç	4	5.26%	9	13.24%	0	0.00%	0	0.00%	5	5.00%	2	10.53%
Az	3	3.95%	5	7.35%	1	3.85%	1	4.55%	9	9.00%	1	5.26%
Orta	18	23.68%	17	25.00%	4	15.38%	4	18.18%	26	26.00%	3	15.79%
İyi	36	47.37%	18	26.47%	14	53.85%	13	59.09%	39	39.00%	8	42.11%
Çok iyi	15	19.74%	19	27.94%	7	26.92%	4	18.18%	21	21.00%	5	26.32%
Toplam	76	100.00%	68	100.00%	26	100.00%	22	100.00%	100	100.00%	19	100.00%

Tablo 3’de katılımcıların değerler eğitimi bilgi düzeyi karşılaştırması yapılmıştır. Hiç bilgi sahibi olmayan kız öğrenciler 5.26% (f=4) iken erkek öğrenciler 13.24% (f=9) oranındadır. Veli grubunda hiç bilgi sahibi olmayan kadınların oranı 5.00% (f=5) iken erkeklerin oranı 10.53% (f=2) seviyesindedir. Öğretmen katılımcıların az seviyesinde bilgi sahibidir. Bu basamakta kadın öğretmenlerin oranı 3.85% (f=1) iken erkek öğretmenlerin oranı 4.55% (f=1) seviyesindedir. Alt basamak olarak değerlendirebileceğimiz hiç ve az seviyelerinde genel olarak kadın (kız) katılımcılar erkek katılımcılara göre daha fazla değerler eğitimi hakkında bilgi sahibidirler. Üst seviyede ise öğrencilerden kızlar 47.37% (f=36) iyi derece, erkekler 27.94% (f=19) çok iyi derece; öğretmenlerden kadınlar 53.85% (f=14) ve erkekler 59.09% (f=13) iyi derece; velilerden kadınlar 39.00% (f=39) ve erkekler 42.11% (f=8) iyi derecede değerler eğitimi bilgisine sahiptirler.

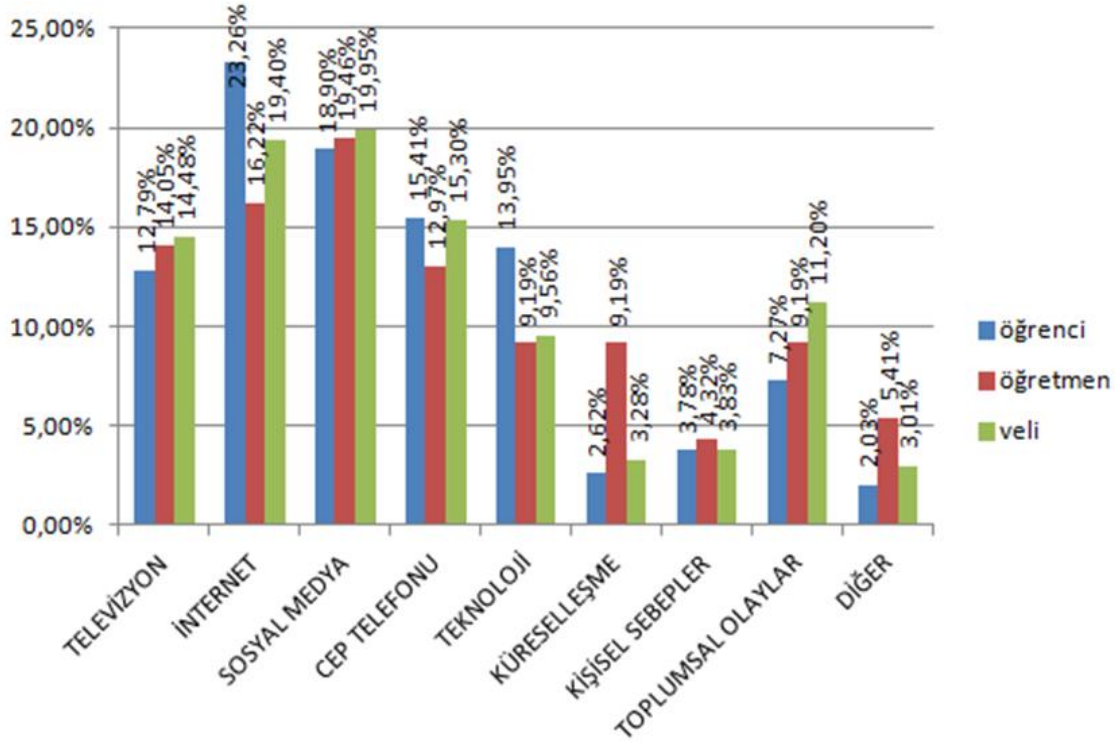
Şekil 1. Değerler eğitimi hakkında katılımcıların bilgi düzeyi karşılaştırması

Katılımcıların genel olarak değerler eğitimi bilgi düzeylerinin karşılaştırması Şekil 1’de yapılmıştır. İyi seviyesinde öğretmenler 56.25%, veliler 38.46% ve öğrenciler 37.50% oranındadırlar. Hiç bilgi sahibi olmama durumunda öğrenciler 9.03% ve veliler 5.98% oranındadırlar. Bu seviyede öğretmenler tercih yapmamışlardır. Katılımcıların büyük oranlarda orta-iyi-çok iyi seviyelerinde bilgi sahibidirler ancak en çok bilgi sahibi grup öğretmenlerdir. Genel olarak katılımcılar iyi seviyede değerler eğitimi konusunda bilgi sahibidirler.

Tablo 4. Katılımcıların “Değerlerimizin kaybolmasında en büyük etken olarak gördüğünüz sebepler hangileridir?” sorusuna verdikleri cevapların değerleri

	Öğrenci		Öğretmen				Veli					
	Kız		Erkek		Kadın		Erkek		Kadın		Erkek	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Televizyon	18	10.53%	26	15.03%	13	14.29%	13	13.83%	41	13.71%	12	17.91%
İnternet	35	20.47%	45	26.01%	15	16.48%	15	15.96%	60	20.07%	11	16.42%
Sosyal medya	39	22.81%	26	15.03%	21	23.08%	15	15.96%	63	21.07%	10	14.93%
Cep telefonu	28	16.37%	25	14.45%	11	12.09%	13	13.83%	47	15.72%	9	13.43%
Teknoloji	28	16.37%	20	11.56%	9	9.89%	8	8.51%	29	9.70%	6	8.96%
Küreselleşme	4	2.34%	5	2.89%	5	5.49%	12	12.77%	7	2.34%	5	7.46%
Kişisel sebepler	5	2.92%	8	4.62%	3	3.30%	5	5.32%	12	4.01%	2	2.99%
Toplumsal olaylar	12	7.02%	13	7.51%	9	9.89%	8	8.51%	31	10.37%	10	14.93%
Diğer	2	1.17%	5	2.89%	5	5.49%	5	5.32%	9	3.01%	2	2.99%
Toplam	17	100.00	17	100.00	91	100.00	94	100.00%	299	100.00	67	100.00
	1	%	3	%		%		%		%		%

Katılımcıların “Değerlerimizin kaybolmasında en büyük etken olarak gördüğünüz sebepler hangileridir?” sorusuna verdikleri cevapların oranları **Tablo 4’**de verilmiştir. Kız öğrenciler en büyük etken olarak 22.81% (f=39) oranla sosyal medyayı belirtirken, erkek öğrenciler en büyük etken olarak 26.01% (f=45) oranla interneti belirtmişlerdir. Kadın öğretmenler en büyük etken olarak 23.08% (f=21) oranla sosyal medyayı, erkek öğretmenler en büyük etken olarak 15.96% (f=15) oranla internet ve sosyal medyayı belirtmişlerdir. Veli grubundaki kadınlar en büyük etken olarak 21.07% (f=63) oranla sosyal medyayı, erkek veliler en büyük etken olarak 17.91% (f=12) oranla televizyonu belirtmişlerdir. Genel olarak bakıldığında değerlerin kaybolmasında sanallık boyutunda ne büyük sebep olarak kadın (kız) katılımcılar sosyal medyayı sebep olarak gösterirken erkek katılımcılar interneti belirtmişlerdir.

Şekil 2. Katılımcıların “Değerlerimizin kaybolmasında en büyük etken olarak gördüğünüz sebepler hangileridir?” sorusuna verdikleri cevapların karşılaştırılması

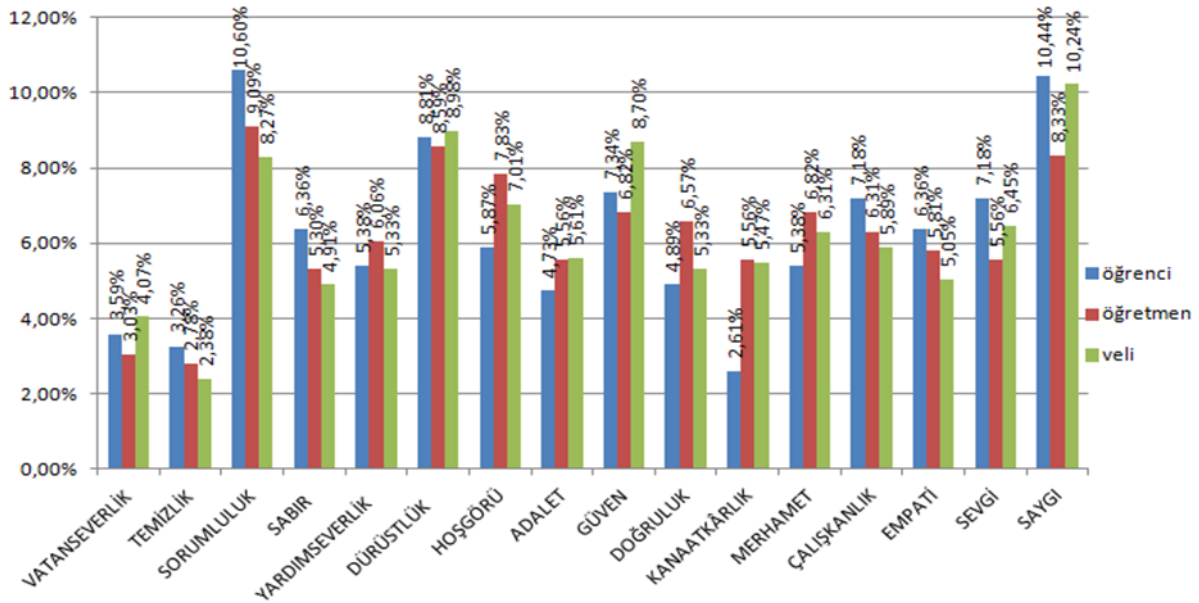
Cinsiyet faktörü gözetmeksizin sadece katılımcı türü bakımında “Değerlerimizin kaybolmasında en büyük etken olarak gördüğünüz sebepler hangileridir?” sorusuna verilen cevapların karşılaştırılması **Şekil 2’**de

yapılmıştır. Öğrenciler en büyük etken olarak 23.26% oranla interneti gösterirken, öğretmenler 19.46% ve veliler 19.95% oranlarla en büyük etken olarak sosyal medyayı göstermişlerdir. Küreselleşme ve kişisel sebepler en az etkileyen faktörler olarak belirtilmişlerdir.

Tablo 5. Katılımcıların “Sanal ortamların etkisi ile kaybettiğimizi düşündüğünüz en önemli toplumsal değerlerimiz hangileridir?” sorusuna verdikleri cevapların değerleri

	Öğrenci		Erkek		Öğretmen		Erkek		Veli		Erkek	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Vatanseverlik	9	2.90%	13	4.29%	5	2.55%	7	3.50%	24	4.03%	5	4.27%
Temizlik	9	2.90%	11	3.63%	5	2.55%	6	3.00%	14	2.35%	3	2.56%
Sorumluluk	34	10.97%	31	10.23%	20	10.20%	16	8.00%	52	8.72%	7	5.98%
Sabır	17	5.48%	22	7.26%	13	6.63%	8	4.00%	29	4.87%	6	5.13%
Yardıms severlik	15	4.84%	18	5.94%	10	5.10%	14	7.00%	30	5.03%	8	6.84%
Dürüstlük	29	9.35%	25	8.25%	16	8.16%	18	9.00%	51	8.56%	13	11.11%
Hoşgörü	18	5.81%	18	5.94%	15	7.65%	16	8.00%	45	7.55%	5	4.27%
Adalet	13	4.19%	16	5.28%	9	4.59%	13	6.50%	31	5.20%	9	7.69%
Güven	28	9.03%	17	5.61%	15	7.65%	12	6.00%	51	8.56%	11	9.40%
Doğruluk	13	4.19%	17	5.61%	13	6.63%	13	6.50%	28	4.70%	10	8.55%
Kanaatkârlık	8	2.58%	8	2.64%	13	6.63%	9	4.50%	33	5.54%	6	5.13%
Merhamet	14	4.52%	19	6.27%	13	6.63%	14	7.00%	38	6.38%	7	5.98%
Çalışkanlık	22	7.10%	22	7.26%	12	6.12%	13	6.50%	38	6.38%	4	3.42%
Empati	24	7.74%	15	4.95%	11	5.61%	12	6.00%	34	5.70%	2	1.71%
Sevgi	23	7.42%	21	6.93%	10	5.10%	12	6.00%	37	6.21%	9	7.69%
Saygı	34	10.97%	30	9.90%	16	8.16%	17	8.50%	61	10.23%	12	10.26%
Toplam	310	100.00%	303	100.00%	196	100.00%	200	100.00%	596	100.00%	117	100.00%

Katılımcıların “Sanal ortamların etkisi ile kaybettiğimizi düşündüğünüz en önemli toplumsal değerlerimiz hangileridir?” sorusuna verdikleri cevapların değerleri **Tablo 5**’de gösterilmiştir. Kaybolduğuna inanılan değerler konusunda kız öğrenciler 10.97% (f=34) oranla “sorumluluk” ve “saygı”, erkek öğrenciler 10.23% (f=31) oranla “sorumluluğu” belirtmişlerdi. Kadın öğretmenler 10.20% (f=20) oranla “sorumluluk”, erkek öğretmenler 9.00% (f=18) oranla “dürüstlüğü” işaretlemişlerdir. Kadın veliler 10.23% (f=61) oranla “saygıyı”, erkek veliler 11.11% (f=13) oranla “dürüstlüğü” kaybolan değerler olarak göstermişlerdir.

Şekil 3. Katılımcıların “Sanal ortamların etkisi ile kaybettiğimizi düşündüğünüz en önemli toplumsal değerlerimiz hangileridir?” sorusuna verdikleri cevapların karşılaştırılması

Katılımcıların genel karşılaştırılması Grafik.3’de gösterilmiştir. 8.00% ve 10.00% bantları üst sınır kabul edilirse öğrenciler sorumluluk (10.60%), dürüstlük (8.81%) ve saygı (10.44%) en çok kaybolan değerler olarak göstermişlerdir. Öğretmenler sorumluluk (9.09%), dürüstlük (8.59%) ve saygı (8.33%); veliler sorumluluk (8.27%), dürüstlük (8.98%), güven (8.70%) ve saygı (10.24%) olarak belirtmişlerdir. 2.00% ve 4.00% bantları alt seviye kabul edilirse vatanseverlik ve temizlik sanallıktan en az etkilenen değerler olarak belirtilebilir.

Tablo 6. Katılımcıların “Bir eğitim kurumunda (okulda) hangi değerlerin diğerlerine göre daha fazla öne çıkması gerektiğini düşünüyorsunuz?” sorusuna verdikleri cevapların değerleri

	Öğrenci		Öğretmen				Veli					
	Kız		Erkek		Kadın		Erkek		Kadın		Erkek	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Vatanseverlik	13	2.84%	17	4.46%	13	6.60%	10	5.49%	50	6.62%	12	9.38%
Temizlik	31	6.77%	30	7.87%	9	4.57%	12	6.59%	31	4.11%	5	3.91%
Sorumluluk	39	8.52%	43	11.29%	19	9.64%	15	8.24%	66	8.74%	11	8.59%
Sabır	12	2.62%	13	3.41%	4	2.03%	7	3.85%	29	3.84%	3	2.34%
Yardımseverlik	26	5.68%	21	5.51%	10	5.08%	10	5.49%	40	5.30%	4	3.13%
Dürüstlük	38	8.30%	37	9.71%	20	10.15%	17	9.34%	61	8.08%	13	10.16%
Hoşgörü	27	5.90%	22	5.77%	14	7.11%	10	5.49%	43	5.70%	8	6.25%
Adalet	31	6.77%	33	8.66%	18	9.14%	13	7.14%	53	7.02%	11	8.59%
Güven	33	7.21%	22	5.77%	7	3.55%	9	4.95%	50	6.62%	10	7.81%
Doğruluk	27	5.90%	23	6.04%	11	5.58%	10	5.49%	55	7.28%	7	5.47%
Kanaatkârlık	6	1.31%	9	2.36%	7	3.55%	6	3.30%	24	3.18%	3	2.34%
Merhamet	22	4.80%	14	3.67%	10	5.08%	10	5.49%	42	5.56%	8	6.25%
Çalışkanlık	39	8.52%	28	7.35%	10	5.08%	12	6.59%	49	6.49%	9	7.03%
Empati	34	7.42%	18	4.72%	10	5.08%	10	5.49%	39	5.17%	5	3.91%
Sevgi	37	8.08%	23	6.04%	13	6.60%	13	7.14%	52	6.89%	9	7.03%
Saygı	43	9.39%	28	7.35%	22	11.17%	18	9.89%	71	9.40%	10	7.81%
Toplam	458	100.00%	381	100.00%	197	100.00%	182	100.00%	755	100.00%	128	100.00%

Katılımcıların “Bir eğitim kurumunda (okulda) hangi değerlerin diğerlerine göre daha fazla öne çıkması gerektiğini düşünüyorsunuz?” sorusuna verdikleri cevapların değerleri [Tablo 6](#)’da gösterilmiştir. Kız öğrencilerin 9.39% (f=43)’si “saygı”, erkek öğrencilerin 11.29% (f=43) “sorumluluk” değerlerinin bir eğitim kurumunda öne çıkması gerektiğini belirtmişlerdir. Kadın öğretmenlerin 11.17% (f=22)’si, erkek öğretmenlerin 9.89% (f=18)’si, kadın velilerin 9.40% (f=71)’i oranla “saygı” değerinin ön planda olmasını isterken, erkek velilerin 10.16% (f=13)’si “dürüstlük” değerlerinin bir eğitim kurumunda en önde olması gerektiğini belirtmişlerdi. Katılımcılardan öğretmen grubunda bir ortak düşünce belirlenirken, öğrenci ve veli gruplarında farklı değerler öne çıkmıştır.

Görüş belirleme çalışmasına katılanların “Bir eğitim kurumunda (okulda) hangi değerlerin diğerlerine göre daha fazla öne çıkması gerektiğini düşünüyorsunuz?” sorusuna verdikleri cevapların karşılaştırılması [Şekil 4](#)’de verilmiştir. 8.00% ve 10.00% bantları üst sınır kabul edilirse öğrenciler sorumluluk (9.77%), dürüstlük (8.94%) ve saygı (8.46%) değerlerini; öğretmenler sorumluluk (8.97%), dürüstlük (9.76%), adalet (8.18%) ve saygı (10.55%) değerlerini; veliler sorumluluk (8.72%), dürüstlük (8.38%) ve saygı (9.17%) değerlerini bir eğitim kurumunda ön planda olması gerektiğini belirtmişlerdir. 2.00% ve 4.00% bantları alt seviye kabul edilirse sabır ve kanaatkârlık değerleri katılımcıların genelinde, vatanseverlik değeri ise sadece öğrenciler grubunda daha geri planda kalmıştır.

Katılımcılara “Değerler eğitiminin çocuklara aktarılmasında görev öncelik sırası kimlerde olmalıdır?” sorusu yöneltilmiştir. Verilen cevaplar [Tablo 7](#)’de gösterilmiştir.

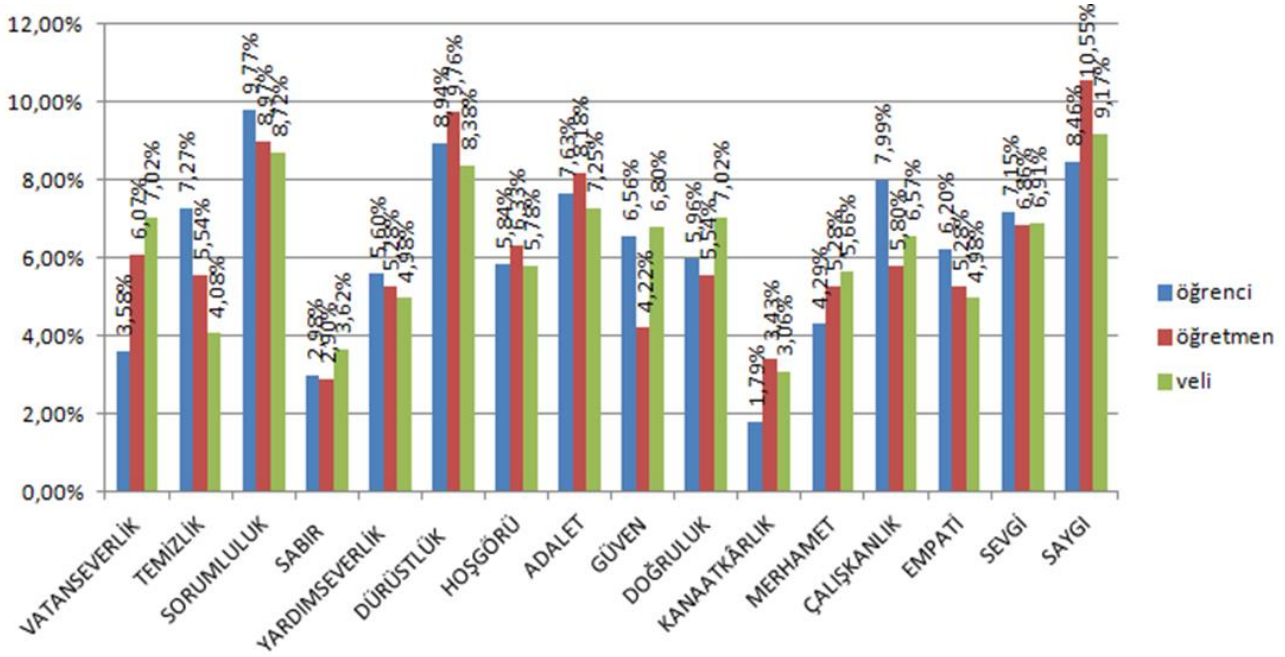
1. Derece önem sırasında kız öğrenciler 28.32% (f=64), erkek öğrenciler 34.18% (f=54), kadın öğretmenler 34.67% (f=26), erkek öğretmenler 32.81% (f=21), kadın veliler 32.75% (f=93) ve erkek veliler 33.96% (f=18) oranlarıyla “aile” faktörünü ilk sıraya koymuşlardır.

2. Derece önem sırasında kız öğrenciler 23.89% (f=54), erkek öğrenciler 11.39% (f=18), erkek öğretmenler 26.56% (f=17), kadın veliler 28.17% (f=80) ve erkek veliler 28.30% (f=15) oranlarıyla “okul” faktörünü ikinci sıraya koyarken kadın öğretmenler 34.67% (f=26) oranıyla “aile” faktörünü seçmişlerdir.

3. Derece önem sırasında kız öğrenciler 26.99% (f=61), erkek öğrenciler 26.58% (f=42), kadın öğretmenler 22.67% (f=17), erkek öğretmenler 29.69% (f=19), kadın veliler 28.52% (f=81) ve erkek veliler 28.30% (f=15) oranlarıyla “toplum” faktörünü üçüncü sıraya koymuşlardır.

Genel olarak bakıldığında, katılımcılar değerler eğitiminin kazandırılmasında öncelik sırasının ilk olarak ailede, daha sonra eğitim kurumlarında ve son olarak da toplumda olması gerektiğine inanmaktadırlar.

Şekil 4. Katılımcıların “Bir eğitim kurumunda (okulda) hangi değerlerin diğerlerine göre daha fazla öne çıkması gerektiğini düşünüyorsunuz?” sorusuna verdikleri cevapların karşılaştırılması

Tablo 7. Katılımcıların “Değerler eğitiminin çocuklara aktarılmasında görev öncelik sırası kimlerde olmalıdır?” sorusuna verdikleri cevapların değerleri

Önem Derecesi		Öğrenci		Öğretmen		Veli							
		Kız	Erkek	Kadın	Erkek	Kadın	Erkek	f	%	f	%		
1	Aile	64	28.32%	54	34.18%	26	34.67%	21	32.81%	93	32.75%	18	33.96%
	Okul	7	3.10%	6	3.80%	0	0.00%	1	1.56%	4	1.41%	1	1.89%
	Toplum	5	2.21%	8	5.06%	0	0.00%	0	0.00%	4	1.41%	0	0.00%
2	Aile	12	5.31%	0	0.00%	26	34.67%	2	3.13%	6	2.11%	1	1.89%
	Okul	54	23.89%	18	11.39%	0	0.00%	17	26.56%	80	28.17%	15	28.30%
	Toplum	9	3.98%	6	3.80%	0	0.00%	2	3.13%	7	2.46%	1	1.89%
3	Aile	2	0.88%	6	3.80%	0	0.00%	1	1.56%	4	1.41%	0	0.00%
	Okul	12	5.31%	18	11.39%	6	8.00%	1	1.56%	5	1.76%	2	3.77%
	Toplum	61	26.99%	42	26.58%	17	22.67%	19	29.69%	81	28.52%	15	28.30%
Toplam		226		158		75		64		284		53	

4. Sonuçlar ve Tartışma

Bu çalışmada değerler eğitimi konusunda sanallığın etkisi, öğrenci-öğretmen-veli gruplarının değerler eğitimine bakış açıları ve eğitim kurumlarının görev yükümlülüğü belirlenmeye çalışılmıştır.

Çalışmaya toplam 313 katılımcı cinsiyetini belirterek katılmıştır. **Tablo 1**'e baktığımızda öğrenci ve öğretmen gruplarında katılımcılar her iki cinsiyette birbirine yakın değerlerde görülmüştür. Veli grubunda katılımcıların büyük bir kısmını kadınlar oluştururken erkekler daha az katılım sağlamışlardır. Yaş dağılımının gösterildiği **Tablo 2**'de öğrencilerin büyük bir kısmının 11 ve 12 yaşlarında olduğu görülmüştür. En az katılım 15 yaş grubundaki öğrencilerden oluşmuştur. Öğretmen grubunda katılımcıların büyük ölçüde 40-44 yaş aralığında olduğu belirlenmiştir. Veli grubunda ise bu değer 35-39 yaş aralığında belirlenmiştir.

Tablo 3'e bakıldığında kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre daha fazla değerler eğitimi bilgisine sahip olduğu görülmüştür. Hiç bilgi sahibi olmayan erkek öğrenci sayı kız öğrenci sayısından daha fazladır. Öğretmenlerin, değerler eğitimi bilgisi diğer katılımcılara oranla daha üst seviyededir. Öğretmen grubunda "hiç bilgi" sahibi olmayan birey tespit edilmemiştir. Kadın-erkek veliler bilgi düzeyi bakımından öğretmen grubuna benzerlik gösterirken, erkek veliler ve erkek öğrencilerin "hiç bilgi" sahibi olmama durumları yakın değerlerdedir. Buradan yola çıkarak grupların genel değerlendirmesinin yapıldığı **Şekil 1**'e bakıldığında, öğretmen grubunun öğrenci ve veli gruplarına göre daha üst derecede değerler eğitimi bilgisine sahip oldukları belirlenmiştir. Hiç bilgi sahibi olmayan veli katılımcı oranı öğrenci katılımcı oranından daha fazladır. Buradan, veli grubu içerisinde değerler eğitimi konusunda bilgi eksikliğinin olduğu söylenebilir. Aydın [29], Gömleksiz [40], Bulut [41] ve Kaplan ve Sulak [42] araştırmalarında değerlerin kız ve erkek öğrenciler arasında farklılık gösterdiğini belirlerken, Yapıcı ve Zengin [43], Özkul [44], ve Turan ve Aktan [37], öğrencilerde cinsiyetin değer tercihlerinde farklılık oluşturmadığını belirtmişlerdir. Bulgularda öğrenci ve veli gruplarında cinsiyet faktörü fark gösterirken öğretmen grubunda fark oluşturmamıştır.

Katılımcıların değerlerin kaybolmasındaki en büyük etkeni belirtmeleri sorusuna verdikleri yanıtlara **Tablo 4**'de bakıldığında kız ve erkek öğrencilerin gerekçeleri farklılık göstermiştir. Kız öğrenciler sosyal medyayı sebep olarak görürken erkek öğrenciler interneti sebep olarak belirtmiştir. Yılmaz ve Ersoyol [45], sosyal medyanın öğrenciler üzerinde ahlaki, zihinsel, toplumsal ve psikolojik olarak yıpratıcı etkisinin olduğunu belirtmişlerdir. Bu ifadeler birbirini destekler niteliktedir. Öğretmen katılımcılar arasında kadınlar sosyal medya derken, erkekler sosyal medya ve internet demişlerdir. Kadın veliler sosyal medya ve internet etkenlerine çok yakın oranlarda tercih etmişlerdir. Ancak erkek veliler diğer katılımcılardan daha farklı olarak televizyonu sebep olarak göstermişlerdir.

Şekil 2'de televizyon, internet, sosyal medya, teknoloji ve cep telefonu seçeneklerinin en büyük sebep olarak tüm katılımcılar tarafından yakın oranlarla tercih edildiği görülmüştür. Demir'e [46] göre bireyler sosyal medya ortamında daha huzurlu vakit geçirmektedirler. Ancak bu durum gerçek hayat sosyallüğünü azaltmaktadır. Toplumsal olayların değerlerin kaybolmasında orta düzeyde etken olduğu tüm katılımcılar tarafından hem fikirdir. Kürselleşme ve kişisel sebepler değerlerin zayıflamasında ya da kaybolmasında etken olarak görülmemiştir. Ayaydın ve Yıldız Ayaydın [11], yaptıkları çalışmada bireylerin sosyal medyada yapılan paylaşımlarından ve paylaşımlarının beğenilmesinden çok mutlu olduklarını belirtmişlerdir. Ödev yapmak ve arkadaş ortamı oluşturmak için de kullanmışlardır.

Sanal ortamların en çok hangi değerlerin kaybolmasına etki ettiği **Tablo 5**'de belirlenmeye çalışılmıştır. Erkek ve kız öğrenciler en çok sorumluluk ve saygı değerlerinin etkilendiğini belirtirken, kadın öğretmenler sorumluluk, erkek öğretmenler dürüstlük değerlerini belirtmişlerdir. Öğretmenlerin ikinci tercihleri ise saygı değeri olmuştur. Kadın veliler saygı değerinin zayıfladığını düşünürken erkek veliler dürüstlük değerinin kaybolmaya yüz tuttuğunu düşünmektedir. Erkek velilerin ikinci tercihi diğer katılımcılarda olduğu gibi saygı değeridir. Yazıcı'nın [12] ve Özen'in [13], yaptıkları çalışmalarda sosyal medyanın birçok değerini değişime uğramasına neden olduğunu belirtmişlerdir. Bu değişimlerden değerlerin bazıları olumsuz yönde etkilenmiştir.

Şekil 3'de genel değerlendirme sütunlarına baktığımızda 8.00% ve 10.00% bantları üst sınır, 2.00% ve 4.00% bantları alt seviye kabul edilerek karşılaştırma yapılmıştır. Sorumluluk, dürüstlük ve saygı değerleri tüm katılımcılar tarafından en çok kayba uğrayan değerler olarak görülürken, güven değeri sadece erkek veliler tarafından tercih edilmiştir. Buna karşılık vatanseverlik ve temizlik değerleri tüm katılımcılar tarafından, kanaatkârlık değeri ise sadece öğrenciler tarafından sanal ortamlardan en az etkilenen değerler olarak görülmüştür. Bu değerler Aydın ve Yıldız Ayaydın'ın [11], bireylerin sosyal medya ile yardım severlik duygularının geliştiği, yapılan paylaşımların hayvan severlik, vatanseverlik ve kültüre bağlılığı olumlu yönde etkilediği sonuçları ile benzerlik göstermiştir.

Tablo 6'daki oranlarda eğitim kurumlarında ön plana çıkması gerektiği düşünülen değerler belirlenmeye çalışılmıştır. Kız öğrenciler saygı, erkek öğrenciler sorumluluk değerlerinin eğitim kurumlarındaki önemini işaret etmişlerdir. Gömleksiz ve Cüro [47] ve Keskin'e [48] göre de sorumluluk ve çalışkanlık değerleri kız öğrencilerde erkek öğrencilere göre daha fazla tercih edilmektedir. Bu bulgu bir öz değerlendiriminin sonucunda ortaya çıkan eksik olunan değerlerin belirtmesi olarak değerlendirilebilir. Katılımcı öğretmenler ve kadın veliler saygı değerinin öne çıkmasını düşünürken, erkek veliler vatanseverlik değerinin daha belirgin olması gerektiğini belirtmişlerdir. Turan ve Aktan'ın [37], bulgularına göre kadın ve erkek öğretmenlerin değerler konusundaki görüşleri benzerlik

göstermektedir. Öğretmen ve veli görüşleri eğitim kurumlarında eğitim-öğretim faaliyetlerindeki gözlemler olarak düşünülebilir. Bulgularla örtüşen bir veri de Çengelci, Hancı ve Karaduman'ın [6] öğretmenlere göre okulda kazandırılmaya çalışılan değerler sevgi, saygı, hoşgörü, dayanışma ve sorumluluktur, ifadeleridir.

Şekil 4'de genel değerlendirme sütunlarına baktığımızda 8.00% ve 10.00% bantları üst sınır, 2.00% ve 4.00% bantları alt seviye kabul edilerek karşılaştırma yapılmıştır. Sorumluluk, dürüstlük ve saygı değerleri tüm katılımcılar tarafından eğitim kurumlarında öne çıkması gerektiği belirtilirken adalet değeri sadece öğretmen katılımcılar tarafından belirtilmiştir. Aslan [49], öğretmenlere göre okullarda en yüksek değer aile birliğine önem verme, en düşük düzey sorumluluk değerlerinin kazandırıldığını belirtmiştir. Yiğittir [27], yaptığı çalışmada velilerin ahlaki, geleneksel ve milli değerlere daha çok önem verdiklerini belirlemiştir. Bu sonuçlar bulgularla benzerlik göstermektedir. Sabır ve kanaatkârlık değerleri tüm katılımcılar tarafından, vatanseverlik değeri sadece öğrenciler tarafından daha geri planda bırakılmıştır.

Değerlerin bireylere aktarılmasında görev sıralamasının yapıldığı Tablo 7'de tüm katılımcılar ilk sırada aileyi, ikinci sırada okulu ve üçüncü sırada toplumu belirlemiştir. Yiğittir [27], eğitim kurumlarında değerle eğitiminin bireylere aktarılmasında okul-aile-çevre iş birliğinin önemli ve vazgeçilmez olduğunu belirtmiştir. Çengelci, Hancı ve Karaduman'a [6] göre öğretmenler değerler eğitimi müfredat, okul personeli veli üçgeninde gerçekleşmesi gerektiğini söylemişlerdir. Ancak birey ilk eğitimini ailesinden [50] ve yakın sosyal çevresinden alırken daha sonra eğitim kurumlarında eğitime devam etmektedir. Aile toplumun en temel yapısıdır, bireyin kişilik gelişimi ailede temellenir, sevgi, anlayış ve demokrasi eğitimi temelleri ailede atılır [51]. Değerler ailede oyunlar yoluyla verilemesinin ve temellerinin atılması oldukça büyük önem taşımaktadır [2]. Bazı bireyler ailelerinde yeteri kadar değerler eğitimi alamayabilir bu durumda eğitim kurumlarının toplum ve devletin ihtiyaç duyduğu bireyleri değerler konusunda yetiştirmesi sorumluluğu bulunmaktadır [28]. Eğitimden kasıt sadece okuma-yazma becerileri değil bireyin tüm yaşantısını etkileyecek genel ve ahlaki eğitimidir.

5.Öneriler

Değerler bir toplumun yapıtaşlarıdır. Toplumlar değerleriyle ayakta dururlar [52]. Bir toplum değerlerini ne kadar çok korursa o kadar az yıpranır [53]. Değerlerin aktarılmasında ilk ve en büyük görev aileye düşse de eğitim kurumları ve toplumun da bir o kadar görevi vardır. Değerler eğitimi konusunda ailelere de eğitimlerin verilmesi gerekmektedir [27]. Bu bakımdan eğitim kurumlarının yükü daha da artmaktadır.

Günümüzde bağımlılık olarak değerlendirilen sanallığın içerisine mutlaka değerler yerleştirilmelidir. Vaktinin çoğunu bilgisayar başında geçiren bireylerin değerler eğitimi kazanmasında dijitalliğin kullanılması oldukça önemlidir [54]. Bu konuda aileler ve bireyler bilgilendirilmelidir.

Eğitim kurumlarında eğitim sistemine dâhil edilmesi düşünülen değerler birey-aile-toplum-öğretmen görüşleri alınarak belirlenmelidir.

Araştırmacıların Katkı Oranı

Hayriye Cangüven: Literatür tarama, Makale yazma; **Halil Dündar Cangüven:** Literatür taraması, Düzenleme; **Ahu Erpehlivan Baya:** Düzenleme; **Özcan Demirkol:** Düzenleme; **İsmail Bahadır Çetin:** Düzenleme

Çatışma Beyanı

Herhangi bir çıkar çatışması bulunmamaktadır.

Kaynakça

1. Yaman, H. Taflan, S. & Çolak, S. (2009). İlköğretim ikinci kademe Türkçe ders kitaplarında yer alan değerler. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 7 (18), 107-120.
2. Aydın, M. Z., & Akyol Gürler, Ş. (2014). *Okulda Değerler Eğitimi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
3. Şahin T. & Katılmış, A. (2016). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının değerler eğitimi öz-yeterlilikleri, *Alan Eğitimi Araştırmaları Dergisi (ALEG)*, 2(1), 1-16
4. http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5c36164bc34843.12596512
5. Yeşil, R., & Aydın, D. (2007). Demokratik değerlerin eğitiminde yöntem ve zamanlama. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 11(2), 65-84.
6. Çengelci T., Hancı B. & Karaduman H. (2013). Okul ortamında değerler eğitimi konusunda öğretmen ve öğrenci görüşleri. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 11(25), 33-56

7. Kaymakcan, R., & Meydan, H. (2011). Din kültürü ve ahlak bilgisi programları ve öğretmenlerine göre değerler eğitimi. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 9(21), 29-55
8. Kaymakcan, R. (2007). Yeni ortaöğretim din kültürü ve ahlak bilgisi programı inceleme ve değerlendirme raporu. *İstanbul: Sabancı Üniversitesi Eğitim Reformu Girişimi*.
9. Deveci, H. & Selanik, A. T. (2009). İlköğretim öğrencilerinin günlüklerine göre günlük yaşamda değerler. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 2 (6), 67-181.
10. Hopurcuoğlu, A., & Akaydın, Ş. (2016). Ortaokul öğrencilerinin medya okuryazarlık düzeyleri. *International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 11(3), 1273-1286.
11. Ayaydın Y. ve Yıldız Ayaydın H. (2018). Sosyal medyanın değer oluşturma sürecindeki rolünün öğrenci görüşleriyle incelenmesi. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 16(35), 57-89
12. Yazıcı, K. (2014). *Medya ve Değerler*. Turan, R., & Ulusoy, K. (Ed.) Farklı Yönleriyle Değerler Eğitimi (s. 141-190). Pegem Akademi Yayınları: Ankara
13. Özen, Y. (2014). Kişisel ve sosyal sorumluluk bağlamında medya ve ahlak. *Journal of European Education*, 4(2), 1-10.
14. Khurana, N. (2015). The impact of social networking sites on the youth. *J. Mass Commun. Journal*, 5(12), 5-8.
15. İnal. Z. F., (2013) *İşe Alım Süreçlerinde Başvurulan Bir Kaynak Olarak Sosyal Medya*. Kaymakcan, R. Kenan, S. Hökeleli, H. Arslan, Ş., & Zengin. M. (Ed.). Değerler ve Eğitim (s. 698-710). Değerler Eğitimi Merkezi Yayınları: İstanbul.
16. Kılıç, D. (2012). *Medya Kavramı ve Toplum*. Gürcan, İ. H. (Ed.). Medya ve İletişim (s. 73-90). Anadolu Üniversitesi Açık öğretim Fakültesi Yayınları: Eskişehir.
17. Rideout, V. (2012). Social Media, Social Life: How Teens View Their Digital Lives, Common Sense Media's Program for the Study of Children and Media. Erişim: 5 Kasım 2017. <https://www.commonsensemedia.org/research/social-media-social-life-how-teens-view-their-digital-lives>.
18. Oğuz, S., & Sözcü, U. (2016). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarına göre sosyal medya kullanımının değerler üzerine etkisi. *Electronic Turkish Studies*, 11(9), 617-634.
19. Yiğit, B. E., Çolak, Ö., Tosun, K. S., & Cangüven, H. D. (2022). Öğrencilerin pandemide değişen beslenme alışkanlıkları. *Ulusal Eğitim Dergisi*, 2(1), 76-99.
20. Er-Türküresin H., Başer E. H. & Yapıcı H. (2018). Ortaokul öğrencilerinin dayanışma kavramına ilişkin algıları: Metafor analizi örneği. *Kuramsal Eğitimbilim Dergisi, UBEK-2018*, 61-80
21. Katılmış, A. (2010). *Sosyal Bilgiler Derslerindeki Bazı Değerlerin Kazandırılmasına Yönelik Bir Karakter Eğitimi Programının Geliştirilmesi*. Yayınlanmamış doktora tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
22. Akbaş, O. (2008). Değer eğitimi akımlarına genel bir bakış. *Değerler Eğitimi Dergisi Cilt 6, No. 16, 9-27, Aralık 2008*
23. Çengelci, T. (2010). *İlköğretim Beşinci Sınıf Sosyal Bilgiler Dersinde Değerler Eğitiminin Gerçekleştirilmesine İlişkin Bir Durum Çalışması*. Yayınlanmamış doktora tezi. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü
24. Kuş, D. (2009). *İlköğretim Programlarının, Örtük Programın ve Okul Dışı Etmenlerin Değerleri Kazandırma Etkililiğinin 8. Sınıf İlköğretim Öğrencilerinin ve Öğretmenlerinin Görüşlerine Göre İncelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, İstanbul: Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
25. Tepecik, B. (2008). *Sosyal Bilgiler Dersinde Sorumluluk Değerinin Kazandırılmasına İlişkin Öğretmen Görüşleri*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Anadolu Üniversitesi, Eskişehir
26. Yıldırım, K. (2009). Values education experiences of Turkish class teachers: A phenomenological approach. *Eğitim Araştırmaları-Eurasian Journal of Educational Research*, 35, 165.
27. Yiğittir, S. (2010). İlköğretim öğrenci velilerinin okullarda kazandırılmasını arzuladığı değerler. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 8 (19), 207-223.
28. Ekşi, H. (2003). Temel insani değerlerin kazandırılmasında bir yaklaşım: Karakter eğitimi programları. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 1 (1), 76-96.
29. Aydın, A. (2005). *Dil ve tarih coğrafya fakültesi öğrencilerinin değer hiyerarşileri ile ilahiyat fakültesi öğrencilerinin değer hiyerarşilerinin karşılaştırılması*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara Üniversitesi, Ankara.
30. Samancı, O. (2009). İlköğretim öğrencilerinin sosyal ilişkilerinde önem verdikleri değer ve beklentiler. *III. Sosyal Bilimler Eğitimi Kongresi 18-20 Haziran 2007 Adana içinde (ss. 287-291)*. Ankara: MEB Devlet Kitapları Basımevi.
31. Uzunöz, A., Aktepe, V., & Köybaşı E. (2018). Değer analizi yaklaşımı yoluyla dürüstlük değerine dönük öğrenci cevaplarının incelenmesi. *Kuramsal Eğitimbilim Dergisi [Journal of Theoretical Educational Science]*, 11(3), 606626
32. Yılmaz, E. (2009). Öğretmenlerin değer tercihlerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 7 (17), 109-128.
33. Dönmez, B., & Cömert, M. (2007). İlköğretim okulu öğretmenlerinin değer sistemleri. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 5 (14), 29-59

34. Aktepe, V. & Yel, S. (2009). İlköğretim öğretmenlerinin değer yargılarının betimlenmesi: Kırşehir ili örneği. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 7(3), 607-622.
35. Akbaş, O. (2009). İlköğretim okullarında görevli branş öğretmenlerinin değer öğretimi yaparken kullandıkları etkinlikler: 2004 ve 2007 yıllarına ilişkin bir karşılaştırma. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 17(2), 403-414.
36. Baydar, P. (2009). *İlköğretim beşinci sınıfsosyal bilgiler programında belirlenen değerlerin kazanım düzeyleri ve bu süreçte yaşanan soruların değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Adana: Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
37. Turan, S., & Aktan, D. (2008). Okul hayatında var olan ve olması düşünülen sosyal değerler. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 6(2), 227-259.
38. Sözbilir, M. (2009). Nitel veri analizi. Retrived from <http://fenitay.files.wordpress.com/2009/02/1112-nitel-arac59ftc4b1rmada-veri-analizi.pdf> on, 17, 2014.
39. Özdemir, M. (2010). Nitel veri analizi: Sosyal bilimlerde yöntem bilim sorunsalı üzerine bir çalışma. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(1).
40. Gömleksiz, M. N. (2007). Lise öğrencilerinin toplumsal değerlere ilişkin tutumları: Elazığ ili örneği.
41. Bulut, S. S. (2012). Gazi eğitim fakültesi öğrencilerinin değer yönelimleri. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 3 (1), 216-238.
42. Kaplan, S. E., & Sulak, S. A. (2017). Ortaokul Öğrencilerinin Toplumsal Değerlere Yönelik Bakış Açılarının Farklı Değişkenlere Göre İncelenmesi. *Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6(3), 839A-858.
43. Yapıcı, A. & Zengin, Z. S. (2003). İlâhiyat fakültesi öğrencilerinin değer tercih sıralamaları üzerine psikolojik bir araştırma: Çukurova. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 1(4), 173-206.
44. Özkul, A. S. (2007). *Yaşam ve çalışma değerlerini etkileyen faktörler SDÜ öğrencileri üzerine bir araştırma*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Süleyman Demirel Üniversitesi, Isparta
45. Yılmaz, K., & Ersoyol, H. (2013). Medyanın değişen çocukluğa etkisi konusunda veli, öğretmen ve öğretmen adaylarının görüşleri. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 6(4), 759-777.
46. Demir, Ü. (2016). Sosyal medya kullanımı ve aile iletişimi: Çanakkale’de lise öğrencileri üzerine bir araştırma. *Selçuk Üniversitesi İletişim Fakültesi Akademik Dergisi*, 9(2), 27-50.
47. Gömleksiz, M. N., & Cüro, E. (2011). Sosyal bilgiler dersinde yer alan değerlere ilişkin öğrenci tutumlarının değerlendirilmesi. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 8(1), 96-130.
48. Keskin, Y. (2008). Türkiye’de sosyal bilgiler öğretim programlarında değerler eğitimi: Tarihsel gelişim, 1998 ve 2004 programlarının etkililiğinin araştırılması. *Yayınlanmamış Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul*.
49. Aslan, R. (2007). *Öğretmen Görüşlerine Göre İlköğretim Birinci Basamaktaki Öğrencilerin Temel Bilgi, Beceri ve Değerleri Kazanma Düzeyleri*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
50. Temur, Ö. D., & Yuvacı, Z. (2014). Okul öncesi değer eğitimi uygulayan okullardan seçilen değerlerin ve etkinliklerin incelenmesi. *Amasya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3(1), 122-149.
51. Büyükkaragöz, S. (1990). Okula uyumsuzluk ve başarısızlıkta ailenin rolü. *Eğitim ve Bilim*, 14(78).
52. Kılback, A., Güldüren, M., Köroğlu, H., & Cangüven, H. D. (2019). Devlet ve Özel Fen Liselerine Devam Eden Öğrencilerin Değerler Eğitimi ile İlgili Görüşlerinin Karşılaştırılması (Mersin İli Örneği). In *2ND International Congress Of Eurasian Social Sciences* (Vol. 2, pp. 315-335).
53. Cangüven, H. D., Taş, G., Dağdelen, E. N., Kaçan, H., Durduran, İ., Cangüven, H., Baya, S., Erpehlivan Baya, A. & Göçer, A. (2022). Eğitimde Kültür, Dil ve Türkçe İlişkisi, Karşılaştırma Çalışması. *Ulusal Eğitim Dergisi*, 2(13 Mayıs Dil Bayramı Özel Sayısı), 258-296.
54. Yürük, S. E., & Atıcı, B. (2017). Dijital öykü temelli değerler eğitimi materyallerinin öğrencilerin değer kazanımına etkisi. *Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7(1), 56-74.